

Asia C-343/19

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

30.4.2019

Ennakkoratkaisupyyntön esittänyt tuomioistuin:

Landesgericht Klagenfurt (osavaltion tuomioistuin, Klagenfurt, Itävalta)

Ennakkoratkaisupyyntöpäätöksen tekemispäivä:

17.4.2019

Kantaja:

Verein für Konsumenteninformation

Vastaaja:

Volkswagen AG

ASIA,

jossa on **kantajana** [– –]

Verein für Konsumenteninformation

[– –]

1060 Wien

[– –]

ja **vastaajana** [– –]

Volkswagen AG [– –]

38440 Wolfsburg [– –]

SAKSA [– –]

ja joka koskee

3 611 806,00 euron suuruista summaa korkoineen ja oikeudenkäyntikuluineen (Muu vaatimus – yleinen riita-asia)

1. Euroopan unionin tuomioistuimelle esitetään SEUT 267 artiklan nojalla seuraava ennakkoratkaisukysymys:

Onko tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 7 artiklan 2 alakohtaa tulkittava siten, että pääasian kaltaisissa olosuhteissa käsitteellä ”paikkakunta, missä vahinko sattui tai saattaa sattua” voidaan tarkoittaa jäsenvaltiossa sijaitsevaa paikkakuntaa, missä vahinko aiheutui, kun kyseinen vahinko muodostuu yksinomaan taloudellisesta menetyksestä, joka on välitön seuraus toisessa jäsenvaltiossa tapahtuneesta deliktistä?

2. Landesgericht Klagenfurtissa vireillä olevan asian 21 Cg 74/18v käsittelyä lykätään, kunnes Euroopan unionin tuomioistuin antaa asiassa ennakkoratkaisun [– –]. [alkup. s. 2]

Perustelut:

I Tosiseikat:

Kantajana oleva osapuoli (jäljempänä kantaja) on Itävallan yhdistyslain mukaan perustettu yleishyödyllinen kuluttajajärjestö, jonka kotipaikka on Wien (Itävalta). Sääntöjen mukaisiin kantajan tehtäviin kuuluu kuluttajien sellaisten yksityisoikeudellisten oikeuksien turvaaminen tuomioistuiniteitse, jotka sille on luovutettu kanteen nostamiseksi. Landesgericht Klagenfurtissa vireillä olevassa asiassa 21 Cg 74/18 v kantaja hakee vastaajalta vahingonkorvausta 574 moottoriajoneuvon ostajan puolesta (sille luovutettujen oikeuksien nojalla) ja vaatii toteamaan, että vastaaja on vastuussa vahingoista, joiden määrää ei voida vielä laskea ja jotka johtuvat unionin oikeuden säännösten vastaisten moottoreiden asentamisesta ostajien hankkimisiin ajoneuvoihin.

Vastaajana oleva osapuoli (jäljempänä vastaaja) on Saksan lainsäädännön mukaan perustettu osakeyhtiö, joka valmistaa henkilöautoja ja jonka kotipaikka on Wolfsburg (Saksa). Vastaaja on rekisteröity Amtsgericht Braunschweigin kaupparekisteriin numerolla HRB 100484.

II Osapuolten vaatimukset ja lausumat:

Kantaja vaatii vastaajalta 3 611 806,00 euron suuruista summaa ja sen toteamista, että vastaaja on vastuussa kaikista vahingoista, joiden määrää ei voida vielä laskea ja/tai jotka toteutuvat vielä tulevaisuudessa.

Se vetoaa vahingonkorvausvaatimustensa tueksi sopimussuhteen ulkopuoliseen vastuuseen ja väittää, että kaikki kanteessa mainitut kuluttajat ovat ostaneet Itävallasta ennen VW-päästömanipulaation julkistamista 18.9.2015 ajoneuvojen jälleenmyyjältä tai yksityiseltä kuluttajalta (käytetyn) ajoneuvon, jossa on vastaajan kehittämä moottori (EA 189). Kyseiset moottorit on varustettu 20.6.2007 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 715/2007 tarkoitetulla kielletyllä estolaitteella. Ajoneuvoihin asennetun manipulointiohjelmiston seurauksena testipenkissä on vapautunut ”puhtaita pakokaasuja” eli asetettujen raja-arvojen mukaisia päästöjä, mutta todellisissa ajo-olosuhteissa eli kaduilla epäpuhtauksia on vapautunut tosiasiaa moninkertainen määrä asetettuihin raja-arvoihin nähden.

Käyttämällä tällaista manipulointiohjelmistoa vastaaja on saanut EA 189 -moottorilla varustetuille ajoneuvoille EU:n tyyppi hyväksynnän. Mainitun asetuksen säännökset [alkup. s. 3] ovat luonteeltaan yksilöä suojaavia, sillä kantajan markkinoille saattamille ajoneuvoille on laadittava kaksi- ja kolmipyöräisten ajoneuvojen ja nelipyöräisten ajoneuvojen hyväksynnästä ja markkinavalvonnasta 15.3.2013 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 168/2013 tarkoitettu vaatimustenmukaisuustodistus, joka on toimitettava myös ostajalle.

Ajoneuvojen omistajille on aiheutunut vahinkoa, koska jos he olisivat tienneet väitetystä päästömanipulaatiosta, he olisivat jättäneet ajoneuvon ostamatta tai ostaneet sen vähintään 30 prosenttia halvempaan hintaan. Kyseiset ajoneuvot ovat olleet alusta alkaen virheellisiä, ja siksi ne ovat arvoltaan selvästi alhaisempia kuin vastaaja väittää ja kuin ajoneuvojen omistajat ovat olettaneet. Markkina-arvo ja näin ollen myös manipuloidun ajoneuvon ostohinta ovat selvästi todellisuudessa maksettua ostohintaa alhaisempia. Niiden erotus muodostaa luottamuksensuojan periaatteen loukkaamisesta johtuvan korvattavan vahingon. Kantaja perustelee vaatimustaan toissijaisesti sillä, että manipuloidun ajoneuvon arvo uusien ja käytettyjen autojen markkinoilla on laskenut merkittävästi verrattuna manipuloiduttomaan ajoneuvoon.

Kantaja väittää toteamisvaatimuksen osalta, että on katsottava, että lisääntynyt polttoaineen kulutus, heikentynyt ajo- tai moottoriteho ja/tai suurempi kuluminen ovat lisänneet edelleen ajoneuvon omistajille aiheutunutta vahinkoa. On myös odotettavissa, että väitetyn päästömanipuloinnin kohteena olleiden ajoneuvojen markkina-arvo laskee edelleen. Lisäksi muitakin vahinkoja voi ilmetä, kuten kyseisten ajoneuvojen ajokielto tai luvan peruuttaminen. Tällaisten vahinkojen määrää ei voida vielä laskea tai ne eivät ole vielä toteutuneet.

Kantaja tukeutuu asiaa käsittelevän tuomioistuimen kansainvälisen toimivallan osalta tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 (jäljempänä asetus N:o 1215/2012) 7 artiklan 2 alakohtaan. Ostosopimuksen tekeminen, ostohinnan maksaminen ja ajoneuvojen luovuttaminen tai toimittaminen on toteutettu asiaa

käsittävän tuomioistuimen tuomiopiirissä. Kantajan mukaan asiassa ei ole kyse pelkästään seurausvahingosta vaan alkuperäisestä vahingosta, joka on toimivallan perustana. Se on ilmennyt kuluttajien varallisuuden arvon alenemisena aikaisintaan siinä vaiheessa, kun ajoneuvo on ostettu ja luovutettu luovutuspaikkakunnalla, joka sijaitsee asiaa käsittävän tuomioistuimen tuomiopiirissä. Vastaajan deliktisen toiminnan vaikutukset näkyivät ensimmäisen kerran kyseisellä paikkakunnalla, ja niistä on aiheutunut kuluttajille välitöntä vahinkoa.

Vastaaja vaatii hylkäämään kannevaatimuksen ja väittää, ettei asiaa käsittelevällä tuomioistuimella ole asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 2 alakohdan perusteella kansainvälistä toimivaltaa. [alkup. s. 4]

III Menettelyn tähänastiset vaiheet:

Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin antoi vastaajalle kanteen tiedoksi ja kehotti tätä laatimaan siihen vastineen. Vastaaja vetosi vastauksessaan kansainvälisen toimivallan puuttumiseen, ja ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on nyt ratkaistava tämä kysymys.

Oikeudelliset seikat

IV Unionin oikeuden periaatteet

Asetuksen N:o 1215/2012 asiaa koskevat säännökset ovat seuraavat

”[– –] II Luku

TOIMIVALTA

1 JAKSO

Yleiset säännökset

4 artikla

1. Kanne sellaista henkilöä vastaan, jolla on kotipaikka jäsenvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon jäsenvaltion tuomioistuimessa, jollei tämän asetuksen säännöksistä muuta johdu.

--

2 JAKSO

Eriytyinen toimivalta

7 artikla

Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisessa jäsenvaltiossa:

– – 2. sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko sattui tai saattaa sattua; – –”

V Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

[alkup. s. 5] Asetuksen N:o 1215/2012 66 artiklan 1 kohdan mukaan asetusta sovelletaan ainoastaan sellaisiin oikeudenkäynteihin, jotka on pantu vireille 10.1.2015 tai sen jälkeen. Kantaja nosti kanteen 6.9.2018 Landesgericht Klagenfurtissa, joten asiassa sovelletaan asetusta N:o 1215/2012.

Tuomiossa *Bier v. Mines de Potasse d'Alsace* (tuomio 30.11.1976, 21/76 [– –]) todettiin, että sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa kantaja voi valita asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdassa (josta on tullut asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 2 alakohta) tarkoitetuksi oikeuspaikaksi joko sen paikkakunnan, missä vahingon aiheuttanut tapahtuma sattui, tai sen paikkakunnan, missä vahinko ilmeni.

Tapahtumapaikalla (Handlungsort) tarkoitetaan paikkaa, missä vahingon aiheuttanut tapahtuma sattui, eli paikkaa, missä asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan soveltamisalaan kuuluva toimi on toteutettu kokonaan tai osittain tai missä vahinkoa aiheuttanut tapahtuma sai alkunsa. **Vahingon ilmenemispaikalla** (Erfolgort) tarkoitetaan sitä paikkaa, missä vastuuseen johtaneen teon asianomaista vahingoittavat vaikutukset ilmenevät. Deliktiin perustuvissa varallisuusvahingoissa paikkakuntana, missä vahinko sattui, voidaan pitää myös paikkakuntaa, missä varallisuuden pieneneminen on ilmennyt, jolloin toimivallan perustavana paikkakuntana on ainoastaan se paikkakunta, missä alkuperäinen vahinko sattui, ei kuitenkaan se paikkakunta, missä mahdolliset seurausvahingot sattuvat.

Oikeuskäytännön mukaan vahingon ilmenemispaikan on ymmärrettävä ”vain viittaavan paikkaan, jossa vahingon aiheuttanut kausaaliyhteydessä oleva tapahtuma, joka johtaa sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausvastuuseen, tuotti suoraan haitallisia seurauksia välittömälle vahingonkärsijälle” (tuomio 11.1.1990, C-220/88, *Dunmez France SA v. Hessische Landesbank*, 20 kohta). Samassa tuomiossa – ja lukuisissa muissa – on lisäksi selvennetty, että sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa toimivaltainen tuomioistuin merkitsee poikkeusta valtion, jossa vastaajalla on kotipaikka, tuomioistuinten toimivaltaa koskevasta yleisestä säännöstä. Tällainen erityistoimivalta perustuu riita-asian ja jonkin muun kuin vastaajan kotipaikan tuomioistuimen välillä vallitsevaan erityisen läheiseen liittymään, mikä oikeuttaa toimivallan antamisen tälle tuomioistuimelle hyvään lainkäyttöön ja oikeudenkäynnin asianmukaiseen järjestämiseen liittyvien syiden vuoksi. Asetuksen N:o 1215/2012 yhtenä tavoitteena on estää toimivaltaisten tuomioistuinten määrän lisääntyminen, koska tämän takia suurensi vaara

ristiriitaisista ratkaisuista (tuomio 11.1.1990, C-220/88, *Dunmez France SA v. Hessische Landesbank*, 17–18 kohta).

Tuomiossa *Antonio Marinari v. Llodys Bank plc ja Zubaidi Trading Company* on korostettu, että asetuksessa N:o 1215/2012 tarkoitettua sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa toimivaltaista tuomioistuinta koskevaa käsitettä ei voida kuitenkaan tulkita laajentavasti siten, että siihen sisältyisivät kaikki paikkakunnat, joissa voi ilmetä sellaisen seikan aiheuttamia vahingollisia seurauksia, joka on jo aiheuttanut [alkup. s. 6] toisella paikkakunnalla tosiasiallisesti ilmenneen vahingon. Käsitettä ”paikkakunta, missä vahinko sattui tai saattaa sattua” ei voida näin ollen tulkita siten, että siihen sisältyisi se paikkakunta, jossa vahingonkärsijä väittää hänelle aiheutuneen sellaista varallisuusvahinkoa, joka on alun perin toisessa sopimusvaltiossa ilmenneen ja hänen siellä kärsimänsä vahingon seuraus (tuomio 19.9.1995, C-364/93, *Antonio Marinari v. Llodys Bank plc ja Zubaidi Trading Company*, 14–15 kohta).

Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin päätelee edellä esitetyn oikeuskäytännön perusteella, että vahinkoa kärsineet voivat suoraan valita sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa toimivaltaisen tuomioistuimen vain, jos heidän vaatimuksensa koskee alkuperäistä vahinkoa eikä pelkkää seurausvahinkoa.

Tässä tapauksessa kantaja väittää, että sen esittämässä vaatimuksissa on kyse alkuperäisestä vahingosta, joka on aiheutunut ajoneuvojen omistajille arvoltaan alentuneiden ajoneuvojen oston ja luovutuksen yhteydessä luovutuspaikkakunnalla. Vastajan deliktisen toiminnan vaikutukset ilmenivät ja niistä aiheutui kuluttajille välitöntä vahinkoa vasta tuolloin.

Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo kuitenkin, että kantajan väittämä EA 189 -moottoriin asennettu manipulointiohjelmisto on alkuperäinen vahinko, sillä sen seurauksena ajoneuvoihin asennettiin asetuksen EY N:o 715/2007 vastainen moottori, ja niissä oleva vika johti (myöhemmin) ajoneuvon arvon alenemiseen. Asiaa käsittelevän tuomioistuimen näkemyksen mukaan kantajan väittämä arvonalennuksena ilmenevä vahinko on alkuperäisen vahingon seurauksena aiheutunut vahinko, joka johtuu viallisesta ajoneuvosta.

Kanne perustuu sellaisten ostajien vaatimuksiin, jotka ovat ostaneet ajoneuvon joko autokauppailta tai yksityisiltä myyjiltä uutena tai käytettynä auton. Jos hyväksyttäisiin kantajan väite, jonka mukaan vahinko ilmenee ajoneuvojen ostamisen ja näin ollen itse ajoneuvojen muodossa, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan on kysyttävä, eikö väitetty alkuperäinen vahinko ole kantajan argumentoinnin mukaan aiheutunut jo ajoneuvon ensimmäiselle ostajalle eli tässä tapauksessa ajoneuvojen valtuutetulle jälleenmyyjälle tai päämaahantuojalle. Jos todetaan, että alkuperäinen vahinko on aiheutunut kulloinkin ensimmäiselle ostajalle, kaikille myöhemmille ostajille mahdollisesti aiheutuneita vahinkoja olisi pidettävä pelkästään seurausvahinkoina.

Tuomion *Marinari* mukaan käsitettä ”paikkakunta, missä vahinko sattui” ei voida tulkita siten, että siihen sisältyisi se paikkakunta, jossa vahingonkärsijä väittää hänelle aiheutuneen sellaista varallisuusvahinkoa, joka on alun perin toisessa sopimusvaltiossa ilmenneen ja hänen siellä kärsimänsä vahingon seuraus. Pelkästään seurausvahingoilla [alkup. s. 7] ei näin ollen voida perustella toimivaltaa.

Nyt tarkasteltava tilanne poikkeaa tosin tuomiossa *Marinari* tarkastellusta tilanteesta siten, että viimeksi mainitussa asiassa alkuperäinen vahinko oli aiheutunut kantajalle yhdessä jäsenvaltiossa ja tämä halusi vedota lisäksi – toisessa jäsenvaltiossa väitetysti ilmenneeseen – seurausvahinkoon. Kantajan argumentointi tähtää nyt käsiteltävässä asiassa kuitenkin siihen, että ennen ajoneuvojen ostamista ja luovutusta ja ennen väitetyn manipuloinnin ilmituloa ajoneuvojen omistajille ei ole voinut aiheutua minkäänlaista vahinkoa eikä näin ollen – toisin kuin tuomioon *Marinari* johtaneessa tilanteessa – myöskään alkuperäistä vahinkoa.

Alkuperäistä vahinkoa ja seurausvahinkoa koskevan kysymyksen lisäksi on ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan kysyttävä myös, voidaanko deliktisestä toiminnasta aiheutuneella puhtaalla varallisuusvahingolla perustella asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 2 alakohdan mukaista toimivaltaa.

Tuomiossa *Rudolf Kronhofer v. Marianne Maier* on todettu ja selvennetty suuntaa-antavasti puhtaan varallisuusvahingon ilmenemispaikan osalta, että ilmaisulla ”paikkakunta, missä vahinko sattui” ei tarkoiteta kantajan kotipaikkaa, missä on hänen ”omaisuutensa keskuspaikka”, vain siitä syystä, että hän on kärsinyt siellä taloudellisen vahingon seurauksena omaisuuserien menettämisestä toisessa sopimusvaltiossa (tuomio 10.6.20[0]4, C-168/02, *Rudolf Kronhofer v. Marianne Maier* ym., 21 kohta). Kyseisessä tuomiossa viitattiin tuomioon *Marinari* (tuomio 19.9.1995, C-364/93, *Antonio Marinari v. Llodys Bank plc ja Zubaidi Trading Company*, 14 kohta) ja korostettiin, että ilmaisua ”paikkakunta, missä vahinko sattui” ei pidä tulkita yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella laajentavasti niin, että siihen sisältyisivät kaikki paikkakunnat, joissa voi ilmetä sellaisen seikan aiheuttamia vahingollisia seurauksia, joka on jo aiheuttanut toisella paikkakunnalla tosiasiaissa ilmenneen vahingon. Muutoin toimivaltaisen tuomioistuimen määrittäminen riippuisi epävarmoista ja satunnaisista seikoista kuten siitä, mikä on paikkakunta, jossa oli vahingonkärsijän ”omaisuuden keskuspaikka”, ja niinpä se olisi [tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla tehdyn] yleissopimuksen sen tavoitteen vastainen, joka on yhteisössä sinne sijoittautuneiden henkilöiden oikeussuojan vahvistaminen siten, että kantaja kykenee vaivattomasti yksilöimään sen tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi hän voi saattaa asiansa, ja siten, että vastaaja kykenee kohtuullisesti ennakoimaan, missä tuomioistuimessa häntä vastaan voidaan nostaa kanne. Lisäksi kyseisen tulkinnan perusteella yleensä toimivaltainen olisi kantajan kotipaikan tuomioistuin, mikä ei ole yleissopimuksen mukaista siinä nimenomaisesti tarkoitettuja tilanteita lukuun ottamatta (tuomio 10.6.20[0]4, C-168/02, *Rudolf Kronhofer v. Marianne Maier* ym., 19–20 kohta).

Unionin tuomioistuin toisti tuomiossa *Harald Kolassa v. Barclays Bank plc*, että pelkästään se, että kantajalle on aiheutunut taloudellisia seurauksia, ei [alkup. s. 8] näin ollen oikeuta sitä, että toimivalta annettaisiin viimeksi mainitun kotipaikan tuomioistuimille, jos kausaaliyhteydessä oleva tapahtuma on sattunut ja vahinko on ilmennyt toisen jäsenvaltion alueella. Tällainen toimivallan antaminen on sitä vastoin perusteltua siltä osin kuin kausaaliyhteydessä oleva tapahtuma todellakin sattuu tai vahinko ilmenee kantajan kotipaikassa (tuomio 28.1.2015, *Harald Kolassa v. Barclays Bank plc*, 49–50 kohta).

Kun otetaan huomioon kantajan väitteet ja edellä mainittu unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö, vahingon olisi ensi näkemältä katsottava sattuneen Itävallassa, koska vahinko on ilmennyt ja sillä on ollut vaikutusta kyseisten ajoneuvojen omistajiin vasta Itävallassa. Tämä tukisi sitä näkemystä, että asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 2 alakohdan mukainen paikkakunta, missä vahinko sattui, olisi Itävallassa.

Unionin tuomioistuin teki kuitenkin selväksi vähän myöhemmin antamassaan tuomiossa *Universal Music International Holding BV v. Michael Tetreault Schilling ym.*, että nimenomaan puhtaissa taloudellisissa vahingoissa arviointiperusteeksi ei pidä ottaa yhtä ainoata seikkaa, ja totesi, että puhdasta taloudellista vahinkoa, joka ilmenee (kyseisessä asiassa) suoraan kantajan pankkitilillä, ei voida sellaisenaan pitää (nykyään sovellettavan) asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 2 alakohdan kannalta merkityksellisenä liittymänä. Ainoastaan siinä tilanteessa, että myös muut asian erityisolosuhteet yhdessä ovat perusteena puhtaan taloudellisen vahingon ilmenemispaikan tuomioistuimen toimivallalle, saattaisi olla perusteltua sallia kantajan nostavan mainitussa tuomioistuimessa kanteen tällaisen vahingon perusteella (tuomio 16.6.2016, C-12/15, *Universal Music International Holding BV v. Michael Tetreault Schilling ym.*, 38–39 kohta).

Unionin tuomioistuin vahvisti tuomiossa *Helga Löber v. Barclays Bank plc*, että erityisolosuhteet myötävaikuttavat siihen, että toimivaltaiseksi katsotaan muu kuin vastaajan kotipaikan tuomioistuin (tuomio 12.9.2018, *Helga Löber v. Barclays Bank plc*, 29 ja 31 kohta).

Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin epäilee tämän vuoksi, voidaanko tässä asiassa pelkästään sillä, että ajoneuvot on ostettu itävaltalaisilta autokauppailta ja luovutettu Itävallassa, perustella itävaltalaisen tuomioistuimen toimivaltaa asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 2 alakohdan mukaisesti. Jos asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 2 alakohdassa tarkoitettua vahingon ilmenemispaikan arvioinnissa perustaksi ei oteta yksinomaan sitä paikkakuntaa, jossa sopimus on tehty ja jossa ajoneuvot on luovutettu Itävallassa, vaan toimivallan antamisessa tuomioistuimille otetaan huomioon muut erityiset olosuhteet edellä esitetyssä unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä tarkoitettulla tavalla, on todettava seuraavaa: [alkup. s. 9]

Kantaja väittää lähinnä, että vastaaja on syyllistynyt petokseen sen osalta, että sen valmistamat moottorit olisivat unionin oikeuden mukaisia, ja aiheuttanut näin ajoneuvojen omistajille vahinkoa, joka johtuu siitä, että ajoneuvojen arvo oli jo alun alkaen alhaisempi. Kantajan väittämät vastaajan deliktiset menettelyt toteutettiin Saksassa. Kaikki vaatimukset koskevat tosiseikkojen osalta kulloinkin samaa asiaa eli vastaajan väitettyä lainvastaista toimintaa, joka on tapahtunut Saksassa. Siksi on kysyttävä, olisiko vastaajan kotipaikkakunnan saksalaisilla tuomioistuimilla tosiseikkojen ja näytön esittämisen helpouden vuoksi objektiivisesti katsottuna paremmat edellytykset tutkia esitettyjen vaatimusten asiasisältöä. Pelkästään sillä, millä paikkakunnalla ajoneuvo on ostettu ja luovutettu Itävallassa (tai Euroopassa), ei nimittäin ole vaikutusta esitettyjen vaatimusten kannalta merkityksellisten kysymysten arvioinnissa. Kaikkien asiaa käsittelevien tuomioistuinten olisi selvennettävä samoja kysymyksiä: Onko vastaaja syyllistynyt kantajan väittämään petokseen? Vastasiko EA 189 -moottori unionin oikeuden säännöksiä? Oliko vastaajan toimilla tai laiminlyönneillä vaikutusta kyseisellä moottorilla varustettujen ajoneuvojen arvoon? Tässä yhteydessä voidaan olettaa, että valtaosa asian kannalta merkityksellisistä asia- ja henkilötodisteista on Saksassa. Myös sitä, ovatko ajoneuvot menettäneet väitetyn manipuloinnin vuoksi arvoa Itävallassa, voitaisiin tutkia yhtä hyvin Saksasta kuin Itävallasta käsin. Kanteessa väitetty arvonalennus perustuu prosentuaaliseen laskelmaan, joten jokaista yksittäistä ajoneuvoa ei ole tarpeen tutkia. Kantajan esiin tuomaa EU:n tyyppihyväksyntää ei myönnetty Itävallassa eikä sitä näin ollen myöskään peruutettaisi siellä.

Jos asiassa tukeudutaan tuomioissa *Universal Music* esitettyihin toteamuksiin, muutamat seikat tukisivat sitä, että vahingon ilmenemiskaipa on Saksassa. Tuomioissa *Universal Music* kantajalle aiheutunut varallisuusvahinko johtui siitä, että tämä oli siirtänyt rahaa Alankomaissa olevalta pankkitililtään. Unionin tuomioistuin katsoi silti, että vahingon ilmenemiskaipa ei ollut Alankomaissa, koska toimivallan antaminen tšekkiläisille tuomioistuimille oli perusteltua hyvään lainkäyttöön ja prosessin asianmukaiseen järjestämiseen liittyvien syiden perusteella. Nyt käsiteltävässä asiassa vahinko ilmeni kantajan väitteen mukaan manipuloidulla moottorilla varustetun ajoneuvon oston ja luovutuksen muodossa Itävallassa, mutta väitetyt vahingot ovat kanteen mukaan seurausta Saksassa tapahtuneista tosiseikoista. Prosessin asianmukaiseen järjestämiseen liittyvien näkökohtien ja erityisesti läheisen sijainnin suhteessa oikeusriidan kohteeseen ja todistelun vastaanottamisen helpottamisen vuoksi nyt käsiteltävässä asiassa saksalaisilla tuomioistuimilla olisi todennäköisesti objektiivisesti katsottuna paremmat edellytykset tutkia väitettyihin vahinkoihin liittyvää vastuuta. **[alkup. s. 10]**

Jos katsottaisiin kantajan tavoin, että toimivaltakysymyksen kannalta ratkaiseva merkitys on sillä paikkakunnalla, missä ajoneuvo ostettiin ja luovutettiin lopulliselle ostajalle, joihin lukeutuvat myös käytettyjen autojen ostajat, herää epäilyksiä siitä, kykeneekö vastaaja ennakoimaan, missä tuomioistuimessa häntä vastaan voidaan nostaa kanne.

Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on lopuksi epävarma myös siitä, olisiko kansainvälisen toimivallan antaminen itävaltalaisille tuomioistuimille sopusoinnussa unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön kanssa, jonka mukaan asetuksessa N:o 1215/2012 vahvistettuja erityisiä toimivaltasääntöjä on tulkittava suppeasti (ks. esim. tuomio 16.6.2016, C-12/15, *Universal Music International Holding BV v. Michael Tetreault Schilling ym.*, 25 kohta ja tuomio Löber, 17 kohta).

Itävaltalaisten tuomioistuinten toimivaltaisuutta voisi tosin tukea se seikka, että yksi kantajan (useista) sopimussuhteen ulkopuoliseen vastuuseen perustuvista vaatimuksista koskee Itävallan siviililain (Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, jäljempänä ABGB) 874 §:n mukaista petokseen perustuvaa vastuuta. Tämän oikeuden olemassaolon selvittämiseksi ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen olisi tutkittava, onko yksittäisiä asianomaisia ajoneuvojen omistajia – joiden vaatimuksia kantaja edustaa – tosiasiallisesti petetty ja oliko vastaajan toiminnan ja väitettyjen vahinkojen välillä syy-yhteyttä. Asianomaisten ajoneuvon omistajien kuuleminen olisi näin ollen välttämätöntä. Pelkästään se, että tuomioistuimen on kuultava todistajia, joiden kotipaikka on Itävallassa, ei voi kuitenkaan johtaa siihen, että ilman muita liittymiä asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 2 alakohdassa tarkoitettuun vahingon ilmenemisaikaa tuomioistuimeen kansainvälinen toimivalta annettaisiin ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle. Jo kantajan yhdistystoiminnan tavoitteen vuoksi ei pidä unohtaa, että asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 2 alakohdassa tarkoitettua vahingon ilmenemisaikaa koskevan argumentoinnin taustalla ovat ymmärrettävät kuluttajansuojaa koskevat intressit. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että tällaiset intressit olisi kuitenkin jätettävä huomiotta kansainvälistä toimivaltaa arvioitaessa. Unionin tuomioistuin on korostanut esimerkiksi tuomiossa *Andreas Kainz v. Pantherwerke AG* (tuomio 16.1.2014, C-45/13, [– –] 31 kohta), että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdassa (joka vastaa asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 2 alakohtaa) ei pyritä nimenomaisesti antamaan heikommalle osapuolelle vahvempaa suojaa.

Menettelyoikeudellisia seikkoja

Koska unionin oikeuden asianmukainen soveltaminen on olennaisen tärkeää ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kansainvälistä toimivaltaa koskevan päätöksen kannalta, unionin tuomioistuimelle esitetään edellä mainittu ennakkoratkaisukysymys.

Ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyä lykätään siihen asti, kunnes Euroopan unionin tuomioistuin antaa ratkaisun asiassa. [alkup. s. 11]

Landesgericht Klagenfurt, osasto 21

Klagenfurt, 17.4.2019

[--]

TYÖASIAKIRJA